

Nr 78.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring; given Stockholms slott den 27 januari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—4:o hemställt.

G U S T A F.

Ivar Vennerström.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 januari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vennerström anför:

Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utgår enligt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1927 (nr 234), vilken förordning trätt i kraft den 1 januari 1928. Genom ifrågavarande förordning har förordningen den 18 juni 1909 (nr 89 sid. 1) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring upphävts, dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1928, skall bedömas enligt äldre bestämmelser.

I 1 § av förordningen den 18 juni 1909 stadgas, att därest under militärtjänstgöring i fred olycksfall inträffar, så att tjänstgörande värnpliktig, volontär vid hären eller någon, som tillhör flottans eller kustartilleriets stam-

manskap, varder skadad, eller därest person, som nu nämnts, skadas under tjänstgöring i krig, staten skall utgiva ersättning jämlikt vissa i förordningen stadgade grunder. Dylik ersättning utgives jämväl, om sjukdom med därav följande skada yppas under eller efter slutad militärtjänstgöring och tjänstgöringen skäligen kan antagas hava till sjukdomen bidragit.

Vidare föreskrives i 11 § av nämnda förordning, bland annat, att därest skada medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt de i förordningen meddelade ersättningsbestämmelserna föranleder ersättning, undersökning ofördröjligen skall hållas rörande skadans uppkomst samt läkarbetyg anskaffas angående skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd; att sagda undersökning skall, om skadan yppats under militärtjänstgöring, föranstaltas av vederbörande befälhavare; samt att läkarbetyg, undersökningsprotokoll och övriga till ärendet hörande handlingar skola, om önskan att utbekomma ersättning anmäles, så snart ske kan överlämnas till vederbörande regements- eller kårchef eller stationsbefälhavare. Denne har därefter att till riksförsäkringsanstalten göra framställning om ersättningens bestämmande.

Göres ej framställning om ersättning i anledning av skada inom *två år* efter det skadan yppades eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde, är, enligt den ursprungliga lydelsen av 12 § i oförmällda förordning, rätten till ersättning förverkad.

I sistnämnda stadgande har genom förordning den 4 juni 1920 (nr 305) vidtagits den ändring, att, beträffande skada, som yppats efter ingången av år 1919, rätten till ersättning är förverkad, därest ej framställning om ersättning i anledning av skada göres inom *tre år* från det för värnpliktig tjänstgöringen samt för volontär vid hären och för den, som tillhör flottans eller kustartilleriets stammanskap, anställningen upphörde eller från den senare tidpunkt, då skadan yppades, eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde.

Ifrågavarande ersättning utgår från den i § 46 mom. 1 värnpliktslagen oförmällda invalid- och pensionsfond.

1:o.

I en till riksförsäkringsanstalten ingiven skrift, dagtecknad den 15 augusti 1925, gjorde Karl Oskar Clifford Carlsson från Skogaholm, Glanshammar, framställning om ersättning i anledning av sjukdom, som han ådragit sig under militärtjänstgöring år 1919. Då berörda framställning icke gjorts inom den tid, som stadgats i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordningen den 4 juni 1920, fann riksförsäkringsanstalten enligt beslut den 29 oktober 1925 sig icke kunna tillerkänna Carlsson någon ersättning.

Hos Kungl. Maj:t har Carlsson sedermera i en den 13 maj 1931 dagtecknad skrift anhållit att, utan hinder därav att hans framställning om ersättning icke blivit gjord inom föreskriven tid, komma i åtnjutande av ersättning enligt grunderna för nyssnämnda förordning den 18 juni 1909.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Carlsson inryckte till värnplikts-tjänstgöring vid Bohusläns regemente den 10 september 1919; att han året före inryckningen lidit av blodhosta och varit intagen på Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, där han vårdats för spanska sjukan; att han efter en fältmarsch den 18 oktober 1919 blivit förkyld samt på grund av en den 28 i samma månad inträffad lungblödning intagits å regementets sjukhus; att han den 6 november 1919 blivit utskriven från sjukhuset såsom oduglig till krigstjänst på grund av lungtuberkulos; att han vårdats under tiden 3—24 februari 1923 å Örebro läns-lasarett och vid olika tillfällen under tiden 27 april 1923—22 juni 1927 å Garp-hytte sanatorium; att han sedan den 30 oktober 1931 är intagen å Lindesbergs tuberkulossjukstuga; samt att vederbörande regementsläkare såsom sin åsikt uttalat, att det icke vore osannolikt, att Carlsson vid inryckningen till värn-pliktstjänstgöringen år 1919 haft en latent tuberkulos, som under militärtjänst-göringen kunde hava kommit till utbrott.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet den 25 augusti 1931 anført, bland annat, att för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäligt, att Carlsson utan hinder därav, att framställning om ersättning icke gjorts inom föreskriven tid, bereddes ersättning jämlikt grunderna för förordningen den 18 juni 1909, därest hans militärtjänstgöring skäligen kunde antagas hava bi-dragit till hans ifrågavarande sjukdom, hade riksförsäkringsanstalten inför-skaffat ytterligare utredning i ärendet. Vid granskning av vad sålunda i ären-det förekommit hade anstalten med stöd av det yttrande, som avgivits av den hos anstalten anställde specialisten på lungsjukdomarnas område, överläkaren A. Gullbring, funnit sjukdomen hava ådragits under sådana förhållanden, att anstalten, därest framställning om ersättning gjorts inom därför föreskriven tid, skulle hava tillerkänt Carlsson ersättning jämlikt berörda förordning.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, som den 13 oktober 1931 avgivit utlåtande i ärendet, hava anført, att oaktat Carlsson författningsenligt icke vore berättigad till ersättning av statsmedel för den sjukdom (lungtuberkulos), varav han för närvarande lede, syntes det likväl departementet och sjukvårdsstyrelsen, med hänsyn till att Carlsson icke syntes hava haft kännedom om gällande förordning rörande anmälan och ersättning i dylika fall samt i betraktande av att Carlsson genom sjukdomen otvivelaktigt lidit ett avsevärt ekonomiskt avbräck i sin utkomst, som om billigheten fordrade, att ersättning bereddes honom jämlikt grunderna för förordningen den 18 juni 1909. Att statsverket borde ikläda sig dylik ersättningsskyldighet syntes så mycket mera böra ske, som, enligt vad av handlingarna i ärendet syntes fram-gå, någon sådan undersökning, varom förmäldes i § 11 av förordningen, icke blivit verkställd i anledning av Carlssons sjukdom. Departementet och styrel-sen erinrade, hurusom i ett flertal fall — bland annat genom riksdagens skri-velse den 16 maj 1931, nr 202, punkterna 5, 6, 7, 8, 9, 10 och 11 — medgivits, att, där anledning funnits antaga, att militärtjänstgöringen bidragit till sjuk-domens uppkomst eller utveckling samt där omständigheterna givit vid handen,

att sådan undersökning, varom förmäldes i § 11 av förordningen den 18 juni 1909, bort äga rum, men av vederbörande militärbefäl underlätits, ersättning i enlighet med förordningens föreskrifter finge utbetalas utan hinder av däri stadgade preskriptionsbestämmelser. På grund av vad sålunda anförts hemställde departementet och styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Carlsson finge — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom föreskriven tid — från beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för ovannämnda förordning den 18 juni 1909 kunde anses berättigad.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Carlsson icke kunnat tillerkännas någon ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909, enär ansökning därom icke gjorts inom behörig tid. Emellertid har förut, där särskilda omständigheter förelegat, dispens från förordningens preskriptionsbestämmelser medgivits. Så har skett i, bland andra, sådana fall, då förhållandena givit vid handen, att undersökning, varom förmäles i 11 § av förordningen, bort äga rum. I förevarande fall synas omständigheterna hava bort giva anledning till dylik undersökning. På grund härav och då, enligt vad riks försäkringsanstalten meddelat, Carlsson ådragit sig ifrågavarande sjukdom under sådana förhållanden, att ersättning enligt bestämmelserna i förutnämnda förordning kunnat tillerkännas honom, därest framställning därom gjorts inom föreskriven tid, finner jag billigt, att han får komma i åtnjutande av ersättning enligt i förordningen angivna grunder. Ersättningen torde böra utgå från och med den 1 januari 1933.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till Karl Oskar Clifford Carlsson må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1933 från beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

2:o.

I en till riks försäkringsanstalten den 17 februari 1932 inkommen skrift gjorde Bror Magnus Larsson från Anrås, Jörlanda, framställning om ersättning i anledning av sjukdom, som han ådragit sig under militärtjänstgöring år 1924. Då berörda framställning icke gjorts inom den tid, som stadgats i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordningen den 4 juni 1920, fann anstalten enligt beslut den 30 april 1932 sig icke kunna upptaga ersättningsfrågan till prövning.

Hos Kungl. Maj:t har Larsson sedermera i en den 4 juni 1932 dagtecknad skrift anhållit, att, utan hinder därav att hans framställning icke blivit gjord

inom föreskriven tid, komma i åtnjutande av ersättning i anledning av ovanberörda sjukdom.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Larsson under fullgörande av sin värnpliktstjänstgöring vid Göta ingenjörkår i början av maj månad 1924 ådragit sig ett skavsår å högra hälen, som sedermera infekterats med spridning uppåt knäleden; att han den 14 i nämnda månad insjuknat med smärtor över högra knäleden och samma dag inlagts på garnisonssjukhuset i Karlsborg, där han vårdats till den 29 september 1924, då han, som den 2 förutnämnda maj blivit förklarad icke vapenför, avrest till hemorten; att under sjukhusvistelsen ett flertal incisioner blivit gjorda i högra knäledsregionen; att han sommaren 1931 vårdats å Kungälv's lasarett för ischias i höger ben; att enligt ett av bataljonsläkaren i fältläkarkårens reserv, medicine doktorn Sven Lundberg i Göteborg den 15 februari 1932 avgivet intyg muskulaturen å Larssons högra ben vid företagen undersökning befunnits slapp och atrofisk; samt att överläkaren å vanförestalten i Göteborg H. Camitz den 11 juli 1932 intygat, att det syntes honom säkert, att Larssons nuvarande symptom helt kunde sättas i samband med den infektion Larsson ådrog sig under år 1924 och den muskelskada, som då uppstod.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet den 20 september 1932 anfört, bland annat, att för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäligt, att Larsson utan hinder därav, att framställning om ersättning icke gjorts inom föreskriven tid, bereddes ersättning jämlikt grunderna för förordningen den 18 juni 1909, därest hans militärtjänstgöring skäligen kunde antagas hava bidragit till hans ifrågavarande skada, hade riksförsäkringsanstalten i anledning av Larssons nu förevarande framställning införskaffat ytterligare utredning i ärendet. Vid granskning av vad sålunda i ärendet förekommit hade anstalten med stöd av från biträdande läkaren hos anstalten, professorn P. Haglund, inhämtat utlåtande funnit skadan hava ådragits under sådana förhållanden, att anstalten, därest framställning om ersättning gjorts inom därför föreskriven tid, skulle hava tillerkänt Larsson ersättning jämlikt berörda förordning.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava den 26 oktober 1932 avgivet utlåtande i ärendet och därvid på i huvudsak samma skäl, som departementet och styrelsen anfört i sitt under punkten 1:o omförmälda utlåtande, hemställt, att till Larsson finge — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom föreskriven tid — från beväringmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för förordningen den 18 juni 1909 kunde anses berättigad.

Under åberopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till Bror Magnus Larsson må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersätt-

ning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1933 från beväringsskapskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, var till han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

3:o.

I en till riksförsäkringsanstalten ingiven skrift, dagtecknad den 6 maj 1932, gjorde förre vice korpralen vid Älvsborgs regemente Nils Johan Mattias Bremberg i Eskilstuna framställning om ersättning i anledning av sjukdom, som han ådragit sig under militärtjänstgöring under tiden 1 november 1916—1 november 1918. Då berörda framställning icke gjorts inom den tid, som stadgats i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordningen den 4 juni 1920, fann riksförsäkringsanstalten genom beslut den 7 oktober 1932 sig icke kunna upptaga ersättningsfrågan till prövning.

Hos Kungl. Maj:t har Bremberg sedermera i en den 30 november 1932 dagtecknad skrift anhållit att, utan hinder därav att hans framställning om ersättning icke blivit gjord inom föreskriven tid, komma i åtnjutande av ersättning enligt grunderna för nyssnämnda förordning den 18 juni 1909.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Bremberg under tiden 1 november 1916—1 november 1918 varit fast anställd vid Älvsborgs regemente; att han varit sjukskriven för influensa under tiden 16—26 januari 1917 samt för torr lungsäcksinflammation och lungsäckskatarr under tiden 25 februari—7 april samma år; att han ånyo insjuknat den 24 nämnda april månad och då varit sjukskriven för vatten i vänstra lungsäcken; att han under tiden 16 januari—6 februari 1918 varit sjukskriven för tuberkulos, för vilken sjukdom han den 7 februari samma år intagits å Västeråsens sanatorium, där han vårdats till och med den 21 påföljande juni; att han under fullgörande av repetitionsövning år 1920 vid Hallands regemente ånyo insjuknat under deltagande i fälttjänstövningar i Södermanland och någon tid vårdats å garnisonssjukhuset i Stockholm; att han, som efter utskrivningen därifrån varit klen till hälsan, dels under en omkring tioårig vistelse i Amerika tidvis måst söka sanatorie-vård, dels efter återkomsten till Sverige hösten 1931 erhållit vård för lungtuberkulos å Fagereds sanatorium under en del av år 1932; samt att regementsläkaren vid Älvsborgs regemente O. Gertzén i ett den 13 juli 1932 utfärdat intyg såsom sin åsikt uttalat, att det vore uppenbart, att Bremberg ådragit sig sin tuberkulos i tjänsten.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet den 9 december 1932 anfört, bland annat, att för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäligt, att Bremberg utan hinder därav, att framställning om ersättning icke gjorts inom vederbörlig tid, bereddes ersättning jämlikt grunderna för förord-

ningen den 18 juni 1909, därest hans militärtjänstgöring skäligen kunde antagas hava bidragit till hans ifrågavarande sjukdom, hade riksförsäkringsanstalten prövat ärendet i sistnämnda hänseende. Vid granskning av vad sålunda i ärendet förekommit hade anstalten med stöd av yttrande, som avgivits av överläkaren A. Gullbring, funnit omförmälda sjukdom hava ådragits under sådana förhållanden, att anstalten, därest framställning om ersättning gjorts inom därför föreskriven tid, skulle hava tillerkänt Bremberg ersättning jämlikt berörda förordning.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava den 3 januari 1933 avgivit utlåtande i ärendet och därvid på i huvudsak samma skäl, som departementet och styrelsen anfört i sitt under punkten 1:o omförmälda utlåtande hemställt, att till Bremberg finge — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom föreskriven tid — från beväringensmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för förordningen den 18 juni 1909 kunde anses berättigad.

Under återopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till Nils Johan Mattias Bremberg må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1933 från beväringensmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

4:o.

I en till riksförsäkringsanstalten inkommen skrift, dagtecknad den 21 september 1931, gjorde Cesar Axel Lennart Månsén i Stockholm framställning om ersättning i anledning av sjukdom, som han ådragit sig under militärtjänstgöring år 1924. Då berörda framställning icke gjorts inom den tid, som stadgats i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordningen den 4 juni 1920, fann anstalten enligt beslut den 9 februari 1932 sig icke kunna upptaga ersättningsfrågan till prövning.

I en till försvarsdepartementet den 21 september 1932 inkommen skrift har Månsén sedermera anhållit, att utan hinder därav att hans framställning icke blivit gjord inom föreskriven tid, komma i åtnjutande av ersättning i anledning av ovanberörda sjukdom.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Månsén under fullgörande av värnpliktstjänstgöring vid Vaxholms kustartilleriregemente den 3 juli 1924 in-

sjuknat i ledgångsreumatism; *att* han den 12 nämnda juli intagits å garnisons-sjukhuset i Stockholm, där han intill tidpunkten för sin utryckning eller den 16 september 1924 vårdats för, bland annat, hjärtfel; *att* t. f. äldste läkaren vid Vaxholms kustartilleriregemente E. Jonsson i ett den 10 oktober 1931 utfärdat intyg såsom sin åsikt uttalat, att skäl sagnades för antagandet, att annan omständighet än militärtjänstgöringen varit orsak till Månséns sjukdom eller befordrat dess utveckling; *samt att* professorn H. C. Jacobæus i Stockholm den 28 januari 1932 intygat, att Månsén lede av ett ganska svårt hjärtlidande.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet den 14 oktober 1932 anført, bland annat, att för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäligt, att Månsén utan hinder därav, att framställning om ersättning icke gjorts inom föreskriven tid, bereddes ersättning jämlikt grunderna för förordningen den 18 juni 1909, därest hans militärtjänstgöring skäligen kunde antagas hava bidragit till hans ifrågavarande sjukdom, hade riksförsäkringsanstalten i anledning av Månséns nu förevarande framställning införskaffat ytterligare utredning i ärendet. Vid granskning av vad sålunda i ärendet förekommit hade anstalten med stöd av yttrande, som avgivits av överläkaren A. Gullbring, funnit omförmälda sjukdom hava ådragits under sådana förhållanden, att anstalten, därest framställning om ersättning gjorts inom därför föreskriven tid, skulle hava tillerkänt Månsén ersättning jämlikt berörda förordning.

Marinförvaltningen, som den 3 november 1932 avgivit utlåtande i ärendet, har anført att, på sätt framginge av riksförsäkringsanstaltens utlåtande i ärendet, Månsén syntes hava bort tillerkännas ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, därest han gjort framställning om sådan förmån inom den tid, som stadgades i 12 § samma förordning, sådant lagrummet lydde enligt svensk författningssamling nr 305/1920. Emellertid hade tidigare i liknande fall enligt riksdagens beslut jämlikt dess skrivelse den 16 maj 1931, nr 202, medgivits, att med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter ersättning i enlighet med förordningens föreskrifter finge utbetalas utan hinder av däri stadgade preskriptionsbestämmelser. I förevarande fall syntes sjukdomen hava under årens lopp alltmer förvärrats. Att Månsén under sådana förhållanden uppskjutit sin framställning om ersättning syntes ganska förklarligt och näppe-ligen ägnat att böra beröva honom rätten till sådan ersättning. På grund av vad sålunda anförts, hemställde marinförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Månsén finge — utan hinder därav, att framställning om ersättning icke blivit gjord inom därför föreskriven tid — från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för ovannämnda förordning den 18 juni 1909 kunde anses berättigad.

Under återopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till Cesar Axel Lennart Månsén må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär-tjänstgöring — från och med den 1 januari 1933 från beväring-manskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—4:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Lindman.
